

DE KUNSTENAARS VAN KONINGIN SOPHIE

*Alma Tadema, Bisschop, Bles, Bosboom, Israëls, ten Kate, Rochussen,
Schelfhout, Zilcken*

In mijn boek over Koningin Sophie ('Sophie koningin der Nederlanden', Hilversum 2011) schrijf ik over haar belangstelling voor de schilderkunst. Een aantal kunstenaars, merendeels afkomstig uit het buitenland, passeert de revue. Natuurlijk had zij ook belangstelling voor Nederlandse kunstenaars, van wie ik er een aantal noem. Andreas Schelfhout is de enige Nederlandse kunstenaar die wat uitgebreider aan bod komt in mijn boek:

'De schilder, etser en lithograaf Andreas Schelfhout (1787-1870) werd in 1848 door Willem III uitgenodigd op Het Loo en bracht ook de schilder Johan Barthold Jongkind (1819-1891) mee. Schelfhout was een exponent van de romantische schilderkunst, een stroming die Nederland tussen 1810 en 1860 in de ban hield. De belangrijkste onderwerpen waren stadsgezichten, historiestukken en natuurlandschappen met een sterk nationalistisch karakter. Andreas Schelfhout maakte ijsgezichten die nog steeds beschouwd worden als het prototype van het Nederlandse landschap in de winter. Op deze winterschilderijen zijn bevroren rivierlandschappen te zien, gestoffeerd met molens, schaatsende mensen en koek-en-zopies. Ook was hij geliefd om zijn strand- en zeegezichten. Al in 1825 maakte hij het eerste en was daarmee Hendrik Willem Mesdag een slag voor.

Tijdens zijn leven was Schelfhout een gevierde kunstenaar: hij had een groot atelier waar veel belangrijke romantische schilders zijn opgeleid, onder anderen Jongkind. Dichters zongen zijn lof, vele Europese vorsten bezochten zijn atelier en hij ontving allerlei prijzen, onderscheidingen en oorkondes. Aan het hof van Sophie was hij een welkome gast, niet alleen vanwege zijn artistieke kwaliteiten maar ook omdat hij een komiek was die allerlei grappige Haagse typetjes kon neerzetten. Op Willem III kon hij tot groot vermaak van Sophie een schitterende parodie geven. In het Koninklijk Huisarchief in Den Haag bevinden zich twee aquarellen van zijn hand, 'Eau calme' en 'Eau douloureuse', die in 1879 door Willem III werden aangekocht.' (p. 92)

Ik besloot om verder onderzoek te doen, met als uitgangspunt zowel eigentijdse als hedendaagse Nederlandse kranten via het historische krantenarchief Delpher van de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag. Welke kunstenaars worden daarin in verband gebracht met koningin Sophie? De kunstenaars die ik gevonden heb zijn:

Andreas Schelfhout (1787-1870)
Charles Rochussen (1814-1894)
Johannes Bosboom (1817-1891)
David Bles (1821-1899)
Herman ten Kate (1822—1891)
Jozef Israëls (1824-1911)
Christoffel Bisschop (1828-1904)
Mari ten Kate (1831-1910)
Laurens Alma Tadema (1836-1912)
Philippe Zilcken (1857-1930)

Aan de hand van de gevonden krantenartikelen heb ik van iedere kunstenaar een biografie geschreven en zo nu en dan heb ik ter ondersteuning gebruik gemaakt van relevante literatuur.

Dianne Hamer
Juni 2024

ANDREAS SCHELFHOUT (1787-1870)

1. Portret van Andreas Schelfhout, Charles Baugniet, ca. 1839, lithografie, 570 mm x 430 m, Rijksmuseum Amsterdam

Andreas Schelfhout werd op 16 februari 1787 geboren in Den Haag als zoon van de rooms-katholieke Gentse lijstenmaker en vergulder Jean-Baptiste Schelfhout (1759 of 1761-1812), die zich in Den Haag had gevestigd. Zijn moeder was Cornelia Catharina van Hove (1760-1833), de dochter van lijstenmaker Andreas van Hove en de tante van kunstenaar Bart van Hove. Zij waren op 16 september 1786 getrouwd. (1)

Andreas werd door zijn vader opgeleid als vergulder en lijstenmaker, maar zijn grootste liefde was tekenen: 'Schelfhout legde reeds als kind eene onverzettelijke neiging voor de schilderkunst aan den dag. De vrije tijd, dien zijn vader hem liet, werd door den knaap op den zolder der ouderlijke woning doorgebracht, waar hij dan met koortsachtigen ijver het penseel behandelde.